

Tarnikkut nappaatilinnik sullissinermut tunngasut pillugit nassuiaat, 2010**Saqqummiussissut**

(Peqqissutsimut Naalakkersuisoq, Agathe Fontain)

Siullermeerneqarnera

Nunarsuaq tamaat peqqinnissaqarneq pillugu kattuffissuaq (WHO) naqissusiivoq, inuttut ataa-siakkaatut, ilaqutariittut inuiaqatigiittullu ingerlalluarnissamut tarnikkut timikkullu peqqissuu-neq toqqammaviusut. Naalakkersuisut anguniagaasa ilagaat inuiaqatigiinni ulluinnarni atuk-katta pitsaanagerusunnngortinnissaat. Tamannalu ilaatigut inuiaqatigiinni sanngiinnerusortatta ataavartumik immikkut iliuseqarfiginerisigut sulissutigisinnaavarput. Taakkulu ilagaat tar-nikkut nappaatillit.

Inuit, tarnikkut nappaammik eqqorneqartartut amerliartorput. Tarnikkut nappaatilinnik sullis-sineq ullummikkut tassaalernikuuvoq kræftimik inooriaatsimillu tunngaveqartumik nappaati-tulli suliaasaqarfiit ilaat oqimaatsoq. Tarnikkut nappaatilinnik sullissinissamik pisariaqartitsi-nerup sulii annertunerulernissaa ilimagineqarsinnaavoq, ineriartorneq tamanna illuatungaanut saatinngikkutsigu. Maannakkut piartuaarnerup tamatuma ilorraap tungaanut saatinnissaanut iliuserisassatut takorluuinermi pimoorussinerusumik pinaveersaartitsiniarluni suliniutigut atorfiit assigiinngitsut akimorlugit suleqatigiilluarnermik tunngaveqarluni, siusissukku nappaatinik suussuserisarnikkut aammalu tarnikkut nappaatillit tamarmik sullinneqarnissaannut piffissamut ungasinnerusumut aalajangersimasumillu siunertaqarluni anguniagaqarnikkut tunngavilerneqartariaqarpoq.

Tarnikkut nappaatilinnik sullissinermut tunngasut pillugit nassuiaat maanna Naalakkersuisut siuliinit aallartinneqarpoq. Naalakkersuisut suliaq ingerlateqqissimavaat nassuiaasiillu matu-ma saqqummiussinnaanera nuannaarutigalugu, tarnikkut nappaatilinnik sullissinerup maannakkut killiffigisaanik allaaserisaqarlunilu arlalinnik kaammattuutitaqartoq.

Tarnikkut nappaatilinnik sullissinermut tunngasut pillugit nassuiaat, 2010, imaqqortooujus-suuvoq. Taamaappoq, pissutigalugu suliaasaqarfimmik tamatuminnaga tarnikkullu nappaatili-nik sullissinerup isumaginninnermut inuiaqatigiinnilu atugarisanut attuumassuteqarneranik ataatsimut isiginnittumik takutitsigami. Naalakkersuisut isumaqarput nassuiaammi kaammatt-uuutigineqartut anguniarnissaannut siunissami sulerusissaq aqqissuunneqartariaqartoq tar-nikkut nappaatilinnik sullissinermik atuisuusut siunissami ajornanngitsumik, ataqatigiissaak-kamik, pitsaasumik ilisimasallu tunngavigalugit qaffasissumik pitsaassusilimmik neqeroorfi-gineqartarnissaannik qulakkeerinnittumik.

Tarnikkut nappaatillit ilarpassui Nuup avataani najugaqarput. Katsorsartittut malitseqartitsivigineqarnissaminnik katsorsarneqarnissaminnillu pisariaqartitsinerisa qulakkeerneqarnissaat illoqarfigisami peqqissaasunit angerlarsimaffinnut orniguttartunit tarnikkullu nappaatilinnik isumaginninnikkut sullissisunit amerlanertigut isumagineqartarpoq. Tarnikkut nappaatilinnut sullissinermik atuisuusunut assigiimmik tamanut neqerooruteqartarnissaq Naalackersuisut kissaatigaat, aammalu neqeroorutit sapinngisamik napparsimasup illoqarfigisaata qanittuaniit-tarnissaat. Taamaattumik nassuiaammi kaammattuutigineqartut nuannaarutigaaqut, tassalu illoqarfigisami iliuuserineqartartut pitsaanagerusumik immersoqatigiittarnikkut aamma tarnikkut nappaatilinnut telemedicinip atornerulerneratigut suliassa qarfiup tamatuma pitsaanagerulersineqarnissaa.

Nassuiaammi napparsimasut immikkut pisariaqartitsisut pingaarnertut sammineqarput: meeqqat, inuusuttut, utoqqaat, tarnikkut katsorsartinnissamik pineqaatissinneqarsimasut, napparsimasut nukersorniartartut kiisalu napparsimasut tarnimikkut nappaateqarlutillu saniatigut atornerluisuusut.

Meeqqat inuusuttullu Naalackersuisunit immikkut pingaartinneqarlutik isiginiarneqarput, siusissukkut paasineqartarnissaannik, siusissukkut iliuuseqarfigineqartarnissaannik aammalu atorfiit assigiinngitsut akimorlugit siusissukkut meeqqat tarnikkut nappaateqartut iliuuseqarfigineqartarnissaasa suleqatigiissutigineqartarnissaat nassuiaammi oqariartuutigineqartut isumaqataaffigalugit.

Meeqqanut tarnikkut nappaatilinnut nakorsamit misissortinnissaq ullumikkut assut utaq-qinartarpoq. Utaqqisarnerup tamatuma sivikillisinneqarnissaa ilaqutariinnullu tarnikkut nappaatilimmik meerartalinnut neqeroorutaasartut pitsanngortinneqarnissaat kissaatigaarput. Ilu-tigitillugulu inuusuttunut tarnikkut atukkatigut ajornartorsiutilinnut tapersersorteqarnissamik neqeroorfigineqarnissamillu pisariaqartitsisoqarnera oqaatigerusullugu. Ilaqutariinni atugaris-saalersitsinissamut tamakku tunngaviupput pingaarutillit.

Meeqqanik inuusuttunillu sullissinikkut iliuuserisat sapinngisamik atorfiit assigiinngitsut aki-morlugit suleqatigiissutigisariaqarput, tamatigullu ilaqutaasut akuliutsittarlugit. Taamaattumik meeqqanut inuusuttunullu tarnikkut nappaatilinnut neqeroorutit aamma ilinniartinneqarnissa-mik neqeroorutinik ilaqartariaqarput, meeraq inuusuttorlu kisiisa pinnagit, aammali anga-joqqaanut allanullu, ulluinnarni meeqqap avatangiiserisaanut.

Pinaveersaartitsineq suliniarnermi tunngaviuvoq, aammattaaq tarnikkut nappaatillit eqqarsaa-tigalugit. Nalinginnaasumik pinaveersaartitsinernik ingerlatsineq, pingaartumik atornerlui-nernut tunngatillugu, pingaaruteqarpoq salliutinneqassallunilu, aammali atorsinnaasumik peri-useqarnissaq pingaartuuvoq, nappaammik eqqugaasup sapinngisamik ajunnginnerpaamik inuuneqarnissaa tapersersorlugu.

Napparsimasut peqatigiiffiata uparuarsimavaa innuttaasut ilarpassuisa tarnikkut nappaatinik ilisimasakippallaarnerat. Tamannami tarnikkut nappaatillit paatsoorneqartarnerannut pisooqataasarsinnaavoq nappaatillu suussusersinissaanut kinguarsaataasarluni. Aamma tarnikkut nappaatillit pisariaqanngitsumik imminnut mattuttarnerannik tamanna kinguneqarsinnaavoq. Naalackersuisut inuiaqatigiinni tarnikkut nappaatit pillugit paasisitsiniaanissaq tapersersorusupparput.

Aammattaaq tarnikkut nappaatilinnik sullissinermi ilinniartitaaneq ilinniarsimasullu amerlanerusut annertuumik pisariaqartinneqartut oqaatigisariaqarparput. Ilinniarsimasunik amigaa-teqarnerup pisariaqartinneqarnera sutigut tamatigut naammattuugassaavoq, nakorsanit immikkut ilinniarsimasuniit najugaqatigiiffinni sulisunik ilinniartitsinermut. Ilinniartitaanerup iluani maannangaaq arlalinnik neqeroorutissaqalenera Naalackersuisut nuannaarutigaa, assersuutigalugu tarnikkut nappaatilinnik sullissinermi assistentitut ilinniartitaaneq nutaaq, suliassa qarfiulli tamatuma suli pimoorunneqarnerunissaa kissaatigalugu.

Naggasiutigalugu utoqqaat immikkut taarusuppakka, taakkua tarnikkut nappaatilinnik sullisnikkut pisariaqartitsinerat maannakkut samminiarneqaleruttorpoq. Inuuneqqortusiartuinnarpugut, utoqqaallu akornanni tarnikkut nappaatit suussusersiortarnissaannik nakorsarnissaannillu pisariaqartitsinerup siunissami annertuneruleriartornissaa ilimagineqarsinnaavoq.

Tarnikkut nappaatilinnik sullissinermut tunngasut pillugit nassuiaat suliniutigineqarsinnaasorpassuarnik tikkuussivoq, Peqqissutsimut Naalackersuisutut neriuutigaara ullumikkut oqallinneq suliap ingerlateqqinnissaanut patajaatsumik tunngaviliiumaartoq, suliassa qarfiup tamatuma pingaarutillip siunissami qanoq salliutinneqarnissaa aammalu minnerunngitsumik, tarnikkut nappaatillit ilaqutaasullu atugaasa qanoq pitsanngorsaaviginissaat eqqarsaatigalugit.